

Гайдіна С.О.

здобувач вищої освіти

Шарова Т.М.

доктор філологічних наук

професор кафедри суспільно-гуманітарних наук

Таврійський державний агротехнологічний університет

імені Дмитра Моторного

ОСОБЛИВОСТІ ІНДИВІДУАЛЬНОГО ПИСЬМА І. БАГРЯНОГО: РАННЯ ТВОРЧИСТЬ ПИСЬМЕННИКА

***Анотація.** У статті розглядаються питання особливостей індивідуального письма І. Багрянного. Наголошується на його ранній творчості та виявленні у його творах громадянських позицій. У дослідженні представлена тематика ранньої творчості письменника та виявлені його прагнення у представленні подій тогочасної дійсності.*

***Ключові слова:** художня творчість, рання поезія, письменник, поезія, місто, тематика.*

***Gaidina S., Sharova T. Peculiarities of I. Bagryany's Individual Writing: Early Creativity of the Writer.** The article considers the peculiarities of I. Bagryany's individual writing. Emphasis is placed on his early work and the expression of civic positions in his works. The study presents the theme of the writer's early work and reveals his aspirations to present the events of contemporary reality.*

***Key words:** artistic creativity, early poetry, writer, poetry, city, subject matter.*

І. Багрянний – не лише письменник, а й громадський діяч. У час, коли багато митців прагнули розкрити свій творчий потенціал та стилістичні шукання, він підпорядкував особисте загальному, що більше – не замкнувся в кабінеті письменника, але впірнув у політичну і громадську діяльність, присвячуючи левину частину свого часу народним справам.

Творчість І. Багряного досліджувало багато дослідників, критиків та літературознавців. Серед значної кількості науковців слід виокремити праці М. Балаклицького, В. Бендера, І. Бондаря, В. Гришко, І. Кочуровського, О. Коновала, М. Коржа, Н. Міронець, В. Петрова, В. Проненка, В. Скрипки, М. Ситника, О. Шугая та ін.

І. Багрянний розпочав свою літературну діяльність в умовах відбудовного періоду, виступаючи спочатку у тижневиках та журналах, що подають літературний матеріал поміж іншим, не становлячи по суті літературно-мистецьких протиріч. З часом Багрянний почав друкуватися в «Червоному шляхові» та в «Життя й революція». Року 1929 він видав збірку «До меж заказаних» накладом видавництва «Маса» та поему «Ave Magia» власним накладом. Нарешті, у 1930 році виходить з друку «Скелька» – найбільша річ Багряного. Дещо з написаних речей надруковано лише в уривках, як наприклад, «Вендея», «В поті чола» тощо [8, с. 73].

У збірці «До меж заказаних» зібрано ліричні твори, писані в період 1927 та 1928 років. Всі ці речі друковані спочатку в періодичній пресі. Основні особливості цих поезій, поки вони (поезії) були розкидані по різних журналах, що так впадали в око. В збірці ці особливості виступають виразніше, концентрованіше. Уже сама назва збірки каже, що в думках і настроях постових є багато такого, чого він не хоче одверто висловити, що лежить поза свободнішніми можливостями, є «заказане». Та проте й те, що сказав Багрянний є досить промовисте. Загальний тон збірки доводиться розцінювати як занепадницький, але разом із тим і активно ворожий нашій дійсності.

Сучасність, будівництво для І. Багряного – то тільки «новітній Вавилон»; він намагається знайти спочинок у минулому, співає славу тим, що «кинули знесилено знамена, спалили кораблі», бо нині люди не живуть, саме життя завмерло:

Навколо сніг і сніг,
А то лиш шум, а то вітри в дротах,
Та пси голодні в дальніх хуторах,
Стара верба про славне літо снить,
В снігах печаль, в снігах така утома...
Не заздрю тим, хто в час такий не вдома,
Тим, хто родився тільки для весни [1, с. 52].

Зима – і лише мрії про «весну», про «славне літо», нещасний той, хто родився «тільки для весни». Життя нудні і тікав поет від нього, від «новітнього Вавилону» до чорної землі, в бори, знаходить там розраду в самотності:

Люблю, Як бір стривожений набоем

Луною стоголосою гуде...

Люблю ходить на самоті з собою

І не стрівать нікого аніде.

Вірш «Чорноземля» – це втеча поетова до первісної при роди:

І крикнув так, аж млосно... аж відгукнулись балки.

Простіть, що ніби п'яний, що ніби троглодит, –

Це я утік від бруку туди, де бігав змалку,

А ледь було не звикнув там киснуть і нидіть... [1, с. 54].

Місто для поета – жахлива потвора. Досить проаналізувати семантику «Вулиці», щоб побачити цей переляк авторів перед містом, де він «ледь було не звикнув, киснуть і нидіть»: «рев сирен», «завивання лун», «скрегіт сталі», «тупе ридання», «регіт вагонів» арлекінів – в таких образах уявляє собі поет місто.

Поет неспроможний іншими очима подивитись на місто, нездатний зрозуміти його роль. Воно й не дивно: місто, пролетарський осередок веде у новий світ бідняцько-середняцьку частину села, одночасно ліквідуючи куркуля, представника капіталізму. Не випадково місто таке осоружне поетові: він ненавидить його і разом з тим боїться, а через те й малює його, як осередок жаху, муки. Таке воно є для куркуля, а саме його психоідеологію відображає Багрянний.

Поет наважився рішуче виступити проти радянського суспільства. Його протест проти радянської дійсності та зокрема, проти радянської літератури виявляється яскраво в таких словах: «Не іменуй мене поетом, бо слово «поет» скорочено стало означати: хамелеон, проститутка, спекулянт, авантюрик, ледар... Я хочу бути тільки людиною, яких мало на світі». Виділивши себе з-поміж радянських поетів, Багрянний далі декларує: «Сьогодні я починаю свій похід по новій дорозі, опсипаній камінням. Я на це остаточно зважився в наслідок об'єктивних і суб'єктивних причин, і якщо зломлю собі шию, то не буду дуже шкодувати: мокрий води не боїться...» [6, с. 53].

Як бачимо, ранні твори Багряного доводять, що по суті він є ідеолог заможного-куркульських груп села, які вороже ставляться до політики партії і радянської влади на селі. Звідси негативне ставлення поета до радянської дійсності, до пролетаріату, до реконструктивних процесів. Пізніші речі не спростовують, а лише стверджують таку думку. В 1929 році, коли вже розгорнувся посилений наступ на куркуля, Багрянний у «Червоному шляхові» друкує свою поему «Вандея». Ця поема дає багато для розуміння творчості І. Багряного.

Для І. Багряного Вандея – символ селянства взагалі. Він не хоче бачити на селі класові групи, для нього не можлива боротьба між ними, він усе село охрещує Вандеєю, зажимаючи цей образ з часів боротьби проти феодалізму.

Виходить – ішли за «шликами», підтримували куркульсько-петлюрівський бандитизм, лише несвідомі вандейські селяни, а не класові вороги пролетаря і незаможника. Більше того: селянство ще й сьогодні не знає «за ким і куди», бо «крутить» його ще й досі: «Та й не даром віками крутили нас, Закрутили и в останню мить:

Гей, насунула міць неосилена,
У рейтузах (?) на нас стремить.
То не гуни, не скити, не половці, –
То новий «золотий Тамерлан»...
На твоїх на полях, на околицях
Напосіли ворони орла...
Твої діти живими оскубані,
А батьки позбулися очей...
Ех, Вандея, Вандея ти рубана
Під чужим і гербом, і мечем» [1, с. 121].

Вандея – селянська Україна – розграбована новітнім «золотим Тамерланом». Вандея «під чужим і гербом, і мечем», з обскубанними дітьми, з сліпими батьками перед міццю неосиленою... Образ, що й казати проречистий!.. А коли пам'ятати, що така є Україна «і в останню мить», то цілком ясне і зрозуміле стає класове настановлення цього твору: Багрянний – хоче він цього чи не хоче – перегукується тут із Маланюком [7, с. 12]. І зокрема намагається Багрянний заховатись під «червоний стяг»: не в силі навіть червоний стяг прикрити класове вістря поезій Багряного. Та, власне, й сам автор чіпляє його лише для

того, щоб приспати увагу редактора. А щоб, бува, котрий наївний читач не повірив у ці «червоні» фрази й «всерйоз», автор у вступі нагадує йому, що не все треба розуміти літерально, бо, мовляв, «обставини» не дають вільно висловитись:

То не сонце затріпало крилами
І упало в пісок золотий...
Гей, і правду сказати не сила мі,
А збрехати... [1, с. 148].

І. Багрянний досить «досконало» володіє езопівською мовою і це своє уміння широко використовує. Та поза тим він не раз подає й одвертіші твердження, які, щоправда, не завжди легко вилущити. В тій же «Вандеї» поет робить підсумки революції і доходить досить безрадісних висновків:

Була в них мета одна тільки
І єдиний кінечний шлях:
Щоб планета всім рідна матінка,
Щоб любов на твоїх полях...
Не було, не було незабутнього...
Хто на споді – не буде над...
Одиниці дійшли до майбутнього,
Тисячі не вернулись назад... [1, с. 152].

Розрив між «ідеалом» і дійсністю справді величезний, не справдилися куркульські сподіванки на революцію: принаймні шоста частина планети для них стала мачухою, а не матінкою, і на їхніх полях замість «любові» розгорнулася класова боротьба не темних вандейських селян, а неможливості, під проводом партії – з куркулем, «зірки» – із «шликом»; справді, опинився він «на споді» і ніколи вже не виб'ється «над». Через те так песимістично оцінює Багрянний наслідки революції: мовляв, тисячі полягли для щастя одиниць, які вибралися нагору, а решта, як була на споді, так і залишилась. Соціологічний еквівалент такої «концепції» є куркульське твердження, що його не раз використовує глитай для антирадянської агітації: «старих панів не стало, нові настали, а мужик довік мужиком буде». Так само міркує й Багрянний, який не може здійснитись над цю куркульську, реакційну філософію [11, с. 131].

Своїм виступом в «Ave Maria» Багрянний довів, що він не тільки не мириться з дійсністю, а й має намір боротися проти неї, змінити її. Ця сама тенденція вельми виразно відображається і в «Скельці» І. Багряного. За основу автор взяв легенду про кріпацьке повстання проти Скельчанського монастиря. У минулому він шукає собі «співзвучних» настроїв, намагаючись там відшукати ситуації, подібні до тих, які поет вбачає сьогодні, пробуючи на матеріалі й на тлі історичних подій виявити свої сьогоднішні прагнення. Така вже нинішня класова функція історичної романтики взагалі куркульським шляхом.

Основний стрижень «Скельки» є боротьба між монастирем та селянством. На чолі цієї боротьби стоять ігумен Ієремія та селянський ватажок Данило. Підкреслюючи це не один раз, Багрянний усі історичні події XVII–XVIII сторіччя в Україні оцінює, стоячи на позиціях буржуазного неонародницького націоналізму. Багрянний у всіх історичних процесах XVII–XVIII сторіччя бачить лише одно: національне поневолення України від російського торговельного капіталу [2, с. 65]. Він не хоче бачити і визнавати поневолення соціальне, запровадження кріпацтва, до якого рук доклала, насамперед, козацька, українська таки старшина. За Багряним, усе лихо від Петра та Катерини, а змагання козацької старшини – це лицарська боротьба за волю.

І не одну заслугу має він
Зосібна у Петра – славетного капрала,
Що рештки вольностей навік в пісок заралив,
Змішав із попелом і потопив в крові.
Ось так, коли Мазепа й Скандинав
Програлаи гру в позорищі Полтави,
(То був ганебний час і не один прокляв
Той час і день, і не за смерть всіх «слав»,
І не за крах останньої булави,
А за ярмо... Так ось у цій порі
В монастирі – не в цьому, а в другому –
Втекли десь недобитих главарів,
Щоб знов піднять на голови царів
Бунтарський меч... [1, с. 12].

Для Багряного Мазепина поразка ганебна, бо вона нібито наділа ярмо на Україну. Та ще раніше козацька старшина впрягла в кріпацьке ярмо українського селянина і її змагання є не що інше, як боротьба проти другого претендента поганяти цього вола й робити ним. Отже, коли говориш про «лицарську» боротьбу козацької старшини, то ніколи не слід забувати, що це лицарство визискувало селянами не менше від «чужих Міхеїв і Павлінів».

Та навіть більше того: діставши собі прав «благородною малоросійського дворянства», це «лицарство» зреклося нації і чим дужче намагалось навіть своєю мовою і звичаєм відійти від рядового козацтва й селянства і наблизитись до російського дворянства. Даремно Багрянний накидає русифікаторство лише «чужим Міхеям і Павлінам».

...І ніхто, як ці,
Так не стримів останню риску вибить
Отого «духу», нації тії,
Як ці ретельні чорні халуї,
Піклуючись і вдень і нічю за погібіль
Й ознаки славних... [1, с. 16].

Свої власні панки із козацької старшини тому немало прислужились і немає чого Багряному позбавляти їх цієї «чести». Та справа в тому, що для поета «нація» – це все, і він, не розрізняючи в цій «нації» класових груп, не кажучи про боротьбу їх, цим самим наближається до славнозвісної теорії «безкласовості української нації», яка намагалась соціальну боротьбу підмінити національною.

Не розуміючи класової суті історичних подій, на свій класовий смак їх витлумачуючи, Багрянний не може розгорнути вірну картину тодішніх класових взаємин, показати їх у всій їхній складності, підмінюючи класові інтереси особистими... Почавши ніби з боротьби кріпацтва, Багрянний уплутує Мар'яну, як одну із внутрішніх пружин цієї боротьби і, кінець-кінцем, не знати, чому такий лютий Ісеремя: чи своєю класовою природою він такий і не може бути інший, чи особисті невдачі з Мар'яною штовхають його на люте здирство [4, с. 76].

Цікавий є той момент, що Багряного не цікавить внутрішнє життя героїв. Вони йому потрібні лише, як носії певних ідей, як ідеальні категорії. Тому вони й зроблені під штамп. Не подано й життя

кріпацьке, бо не воно, кінцем, цікавить поета; не давно минулі події має за що» завдання подати він: сучасна класова боротьба цікавить його і про неї думав він, пишучи «Скельку». Через те в нього – одноманітна сіра маса без поділу на групи, без різниці в класових симпатіях і прямиваннях. Таким хоче бачити поет його сьогодні, таким він робить його і ті далекі часи. Він, як і його герой Данило, вірить, що ця маса у сіряках підніметься стихійно, бо це ж «Вандея». Данило, сперечаючись із Гармашем, каже:

– Ні! Я певен, знаю;
Повір мені: – Де речі не візьмуть,
Де не візьмуть слова, де рабську каламуть
Огнем не збореш, сила є другая,
Не наша, правда, сила (що ж, дарма).
І не вогонь святий то буде, не слова,
Не крик таких, як ми, – то буде тиск ярма.
То буде полум'я, що пухирі здійма.
То власний крик живцем обдертої корови
І ось тоді вони прийдуть сюди,
Повір... [1, с. 51].

Отже, «Скелька» І. Багрянного є продовження того ідеологічного шляху, що на нього став Багрянний від самого початку своєї літературної творчості. Коли цей твір розглядати окремо, без зв'язку з іншими творами поета, легко можна припуститись тієї, м'яко висловлюючись, помилки, що її зробив Ярмолинський в рецензії на «Скельку». Екстатичний рецензент із «Металевих днів», очевидно, не завдав собі труда переглянути всю творчість Багрянного, як не спромігся уважно прочитати та продумати й саму «Скельку».

Не можна заперечувати, що в творі є антирелігійні, точніше антимонастирські елементи, але не це є основне в ньому. І. Багрянний у минулому шукає матеріал, який промовляв би до сучасного читача, створював би у нього певні настрої, виховував бажання боротись проти панівного класу. Через це автора цікавить саме бунтарство селянське та ватажки типу Данила. Багрянний найменше цікавиться тим, щоб відобразити класову боротьбу в умовах феодального суспільства, показати всю її своєрідність і складність. Для нього важить боротьба

проти «чужих», йому потрібне бунтарство, як таке, щоб обґрунтувати свою куркульсько-вандейську концепцію.

«Скелька» Багряного свідчить, що він не зробив повороту і не зійшов із старих позицій. Від самого початку поет став співцем куркульської ідеології і до сьогодні залишається таким. У віршах молодого поета було тоді щось від глибокої соціальної, інтимної та пейзажно-настрєвої лірики («Дівчині», з поеми «Вандея», «Люблю», «Рибалки», «Монголія» тощо). Чимось юначо-задерикуватим і безпосереднім віяло від них. Часом поет обдаровував читача такими цікавими евфонічними варіаціями, такими свіжими ритмічними засобами, такою зовні, здається, не вимученою, легко підхопленою, але незатертою і оригінальною римою, що це не могло не звернути на себе уваги його сучасників. Це було лише завершення доброї модерністичної традиції і тільки [5, с. 3].

Але уважний читач не міг не побачити і не відчутти, що за цією пейзажно-настрєвою лірикою, за цією пісенністю та евфонічно-ритмічною вишуканістю, може, й не в цілком сформованому стані, приховано те, що визначало напрями нашої доби українського Sturm und Drang'у двадцятих років і що становило в майбутньому основне поетичне єство Багряного. Здебільшого, це його заперечення дійсності, що йшла до жорстоких і смертоносних експериментів 30-х років, його принциповий критицизм, скептицизм і водночас надзвичайна віра в людину, його вогненна ненависть і така ж любов, нахил до філософічних медитацій і політично-інвективних вибухів, меланхолійного суму.

Відтворена в значній своїй частині книга поезії 1928 року «В поті чола», що тут уперше друкується, незаперечно стверджує це. Багатство почувань і настроїв, багатство і різнобічність об'єктів опоетизування, різьбленість образу, що западає в пам'ять назавжди («Мулярі», «Бондар», «Ратай», «Полільніці», «Годинникар», «Шахтар» тощо). Своєрідність синтаксу й надзвичайна різноманітність, багатство ритміки, і, що головне, ритміки не робленої, не вимученої, «не змайстрованої», а саме тої, що є органічною цілістю душі поета, його органічним відчуттям космічного ритму. Без такої ритміки не існує справжнього поета. Ритміки, яка часто не вкладається в жодні закони

поетики, але яку рівно ж усі ті закони не в силі заперечити, як не в силі заперечити існування тепла, пори року [13, с. 108].

Це чи не єдина книга, де опоетизовано образ трудівника, образ простої людини, без якої нема і не може бути життя на землі. Людини, що скромно, не ремствуєючи, а з честю і гордістю обробляє поля і нетрища, будує гіганти-заводи, дива-машини, врізається глибоко в землю, дошукується там багатства, щоб їх добути на користь людства, опановує повітря, стратосферу, з'єднує ріки й моря, одне слово, людини-творця і будівника. Отже, повторюю, це ж чи не єдина «Поезія, вічність, час» книга, де цей творець і будівник знайшов своє воістину глибоке і гідне опоетизування. Книга є прямим запереченням так званої пролетарської поезії, яка з примусу і партійного обов'язку «оспівувала» пролетаріат, але саме цей примус, це психологічне рабство співця мертвим прокляттям лягало на цю поезію, і вона, за незначним винятком, залишиться назавжди пустою риторикою без душі і серця, отже, поза межами мистецтва [12, с. 28].

У сфері мистецтва є і залишається тільки те, що є породженням творчого інтелекту і душі поета не з примусу партійного чи громадського, а з внутрішнього органічного його покликання, з бажання і боління його свідомих, а часто й підсвідомих, творчих побудників. Опоетизування образу трудівника в циклі Івана Багряного «В поті чола» походить саме звідси, з цього творчого джерела. Тому ця його поезія захоплює, хвилює, підносить у сферу кращого, збуджує віру в самих себе і в людей, з якими живемо, працюємо, боремось [9, с. 3].

Якщо до цього додати деякі його речі, друковані і написані в період 1927–1931 років, як поему «Вандея», «Собачий бенкет», «Тінь» та уривки з поеми «Мечоносці» – речі глибокого поетичного дихання і виключно пробоевого громадсько-політичного звучання, то цим в основному підсумовується і вичерпується перший період творчості поета.

Арешт 1932 року і подальші безнастанні тюрми, етапи, концентраційні табори Далекого Сходу, втеча, блукання серед рідного, вигнаного також колись з батьківщини українського люду, що заселив і колонізував так званий Зелений Клин, нові арешти, нові тюрми дикого Приамур'я. І разом з тим виношування і творення таких поетичних несподіванок, як «Золотий бумеранг», «Аргонавти», «3 камери

смертників», «Матері», «Рідна мова» тощо, то цим починається і вивершується другий етап діяльності – етап поневірян і творчих перемог.

Подиву гідна є творча потенція автора, що навіть у тюрмі зумів створити, а в своїй надзвичайній пам'яті зберегти таку величну симфонію космосу, повну людського і фантастично-уявного, як «Золотий бумеранг». Через маленьке, загразоване віконце тюрми автор зумів побачити всю дивну і незбагненну до кінця людським розумом світобудову, а в ній нашу *Alma Mater* – Землю. Побачити, збагнути її надзвичайний вічний шлях і проспівати бравурний гімн цій дивній «колисці людства». Вмить перенестися думкою до якогось школяра на землі, що перед ним стоїть глобус, дуже дотепно пожартувати над цим «капосним портретиком Землі», що є твір мистця-невдахи. Напів з паперу, напів з бляхи, враз знову майнути уявою в космічні далі, кинути гостру думку про сутність буття на землі, а, вгледівши поетичним зором у безмежних просторах світобудови нашу земну кулю, що наближається, спалахнути каскадом гніву і сарказму:

Я пізнаю тебе по них!

Я пізнаю тебе по шатах –

По глицях, по стовпах, по латах,

По тюрмах,

По тюремних ґратах!

Я пізнаю тебе по шатах [1, с. 25].

З поезії письменник написав чимало уїдливих сатир на своїх сучасників і одну велику поему «Гуляй-Поле». Якби автор не написав за цих п'ять років ні цих двох романів, ні сатир, ні пісень, не ризикував своїм життям задля щастя народу, а сидів би собі тихо десь і написав лише цю одну поему «Гуляй-Поле», то й цього було б досить. Писати в наш час, з його апокаліптичною катастрофальністю, з його трагізмом людського буття, з його жорстокістю і дикістю, з його абсолютною негачією всього святого і морально людського і, разом з тим, з його надзвичайною потенцією оновлення і розцвіту або просто неможливо, або потрібно, щоб це було якесь виняткове слово, яке своїм вогнистим блиском, силою уяви і поетичного дихання, хоч в якій-небудь мірі, хоч яким-небудь боком дорівнювало б своїй добі [3, с. 42]. Це відчули всі наші справжні поети. Це відчув і відчуває Іван Багряний. Тому він

багатьох своїх поезій не показує і не друкує. «Гуляй-Поле» – єдине, що автор «показує». Це тому, що «Гуляй-Поле», висловлюючись парадоксально, він не писав. Це тому, що це не є поезія у звичному розумінні. Що це є – відразу трудно визначити. Ясно одне: це жаский крик душі поета, крик випадково, в силу професійної звички, записаний.

Автор, безсумнівно, в своїх візіях відчував і бачив Україну, її народ, його страждання і боротьбу. Але «Гуляй-Поле» силою свого осмислення і відчуття доби ступило далеко за українські етнографічні межі. У цьому, знову-таки, суть органічно національного стилю поезії Івана Багряного. На початку я зазначав, що 1926 року вперше появилось на літературному обрії ім'я Івана Багряного. Ці ж рядки пишу 1946 року. Отже, вважаю за потрібне підкреслити, що це ж рік двадцятиріччя не звичайної собі творчості і життя поета.

Отже, шлях поета – шлях творчого горіння, неспокою і боротьби. І саме тому, що поет все це пережив і переміг, що він дав нам «Золотий бумеранг» і «Гуляй-Поле», де вічність, світобудова і наш жорстокий час словом поета пов'язані в гармонійну взаємозалежність, що він тепер з нами і переступає своє творче двадцятиліття, повний поетичної сили і можливостей, це дає нам право вірити у невичерпну творчу і відпорну силу нашого народу і бути гордими.

Література

1. Багрянний І. До меж заказаних: збірка поезій. К.: Маса, 1928. 231 с.
2. Дзюба І. Публіцистика Івана Багряного. *Сучасність*. 1992. № 4. С. 64–70.
3. Землянська А.В. Суголосність ідей німецького романтизму із творчими пошуками українських митців слова «переходової доби». *Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка*. Т. 1. № 1 (284). 2014. С. 42–51.
4. Зозуля Л. Іван Багрянний. Розстріляне відродження. Повернуті імена. Методичний посібник. Харків, 1999. 251 с.
5. Костюк Г. Пам'яті І. Багряного у триріччя його смерті. *Українські вісті*. 1966. Ч. 37–38. 11–18 вересня. С. 3.
6. Лук'яненко Є. З Іваном Багрянним до розуміння українського сьогодення. *Донбас*. 1993. № 4. С. 53–57.

7. Миронець Н. Поезія І. Багряного як історичне джерело. *Українське слово*. 1996. № 40. С. 12–13.
8. Правдюк О. Куркульським шляхом: про творчість Багряного. *Критика*. 1931. № 10. С. 73–83.
9. Хамуляк С. Постать І. Багряного у світлі української еміграції (до питання про українські кадри). *Молода нація*. 1996. № 4. С. 182–186.
10. Хвостенко Т. Повернення Багряного. *Сумщина*. 1991. 7 вересня. С. 3.
11. Череватенко Л. «Ми не кинемо зброї свої» (І. Багрянний). *Дніпро*. 1998. № 7–8. С. 131–134.
12. Шарова Т. Літературний процес 20-х років ХХ століття і механізми формування політичного дискурсу. *European Applied Sciences*. 2018. № 2. С. 28–30.
13. Шарова Т.М. Історія української літератури I пол. ХІХ ст. Мелітополь: Вид-во МДПУ ім. Богдана Хмельницького, 2017. 278 с.

Гмиря Т.П.

*вчитель початкових класів
опорного закладу «Чаплинський ліцей»
Чаплинської селищної ради Херсонської області*

Шарова Т.М.

*доктор філологічних наук
професор кафедри суспільно-гуманітарних наук
Таврійський державний агротехнологічний університет
імені Дмитра Моторного*

ОСОБЛИВОСТІ СТРАТЕГІЇ ТВОРЧОСТІ Ю. ЯНОВСЬКОГО

Анотація. У статті розглядаються питання особливостей творчої манери Ю. Яновського. Акцентується увага на тому, що Ю. Яновському вдалося створити індивідуально-авторський дискурс, котрий виражає сутнісний зв'язок із універсальними засновками людської екзистенції, з вічними буттєвими істинами

Ключові слова: особливості творчості, стратегія розвитку, література, психологізм, проза, поезія.